

Saksframlegg

<i>Saksnr</i>	<i>Uvalg</i>	<i>Møtedato</i>
	Kommunestyret	07.04.2020

Saksbehandler: Vigdis Bolås

Arkivsak: 2020/2157

Dato: 31.03.2020

Interkommunalt politisk råd for Trondheimsregionen - samarbeidsavtale

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Kommunestyret i Indre Fosen kommune vedtar den foreslåtte samarbeidsavtalen, som grunnlag for samarbeidet i interkommunalt politisk råd for Trondheimsregionen.

Saksutredning

Saksopplysningene er i sin helhet forfattet av administrasjonen i Trondheimsregionen:

Regionrådet for Trondheimsregionen fattet i sitt møte den 13/12-2019 dette vedtaket:

«Regionrådet vedtar forslaget til samarbeidsavtale med kommunene, og at den sendes til kommunene for vedtak i alle kommunestyrene.»

Bakgrunnen for dette vedtaket er den nye kommuneloven som ble faset inn høsten 2019. Den nye loven har betydning også for interkommunalt samarbeid, både når det gjelder organisering og benevnelser. Det heter blant annet: *«Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til.»*

Interkommunalt politisk råd er mest relevant for samarbeidet i Trondheimsregionen. Rådet kan behandle saker som går på tvers av kommune- og fylkesgrenser, dvs.

interessepolitikk og grenseoverskridende oppgaver. Det skiller seg fra kommunalt oppgavefellesskap som skal løse felles oppgaver, dvs. tjenestesamarbeid. I interkommunalt politisk råd skal det øverste organet hete representantskapet, og det kan selv opprette andre organer til styring av rådet. Endringen her består egentlig av nye betegnelser. Om man i dagligtale fortsatt vil bruke regionråd må man ta stilling til.

Det skal videre inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom alle deltakerne i rådet, som skal vedtas av alle kommunestyrene, og som i praksis erstatter de gjeldende vedtektene. Dette er en reell endring. Samarbeidsavtalen skal som minimum inneholde disse punktene:

- a) rådets navn

- b) om rådet er et eget rettssubjekt
- c) hvor mange medlemmer den enkelte deltakeren skal ha i representantskapet
- d) hvilke saker rådet skal kunne behandle
- e) hvilken myndighet som er lagt til rådet
- f) den enkelte deltakerens eierandel i rådet og ansvarsandel for rådets forpliktelser hvis ansvarsandelen avviker fra eierandelen
- g) hvordan deltakerne kan tre ut av rådet
- h) hvordan rådet skal oppløses, blant annet hvem som skal ha ansvaret for oppbevaringen av rådets arkiver etter at rådet er oppløst.

Punkter utover dette kan representantskapet selv vedta.

Regionrådet vedtok den vedlagte samarbeidsavtalen 13/12-2019, men for at den skal være gyldig må den vedtas av alle kommunestyrene. Samarbeidsavtalen tar utgangspunkt i de gjeldende vedtektene, med endringer enten pga. endret praksis i de ni årene siden de ble vedtatt, eller føringer lagt i ny kommunelov. Samarbeidsavtalen er forsøkt holdt på et minimumsnivå.

Status i dagens samarbeid i Trondheimsregionen.

Trondheimsregionen har i dag ca. 300 000 innbyggere, og er med det Norges største regionråd målt i folketall. Vi utgjør ca. 60 % av befolkningen i Trøndelag, og det gir en indikasjon på hvor viktig stemmen til Trondheimsregionen er.

Likevel er det med jevne mellomrom nødvendig å ta diskusjonen om hvorfor vi skal ha interkommunalt samarbeid. Svarene kan være flere:

- For å løse oppgaver bedre og mer effektivt enn den enkelte kommune kan gjøre?
- For å gi større kraft til felles interesser?
- Fordi det er oppgaver som finner sine beste løsninger i området mellom en kommune og et fylkesnivå?

Det grunnleggende som må være på plass i alle interkommunale samarbeid er en vilje til å samarbeide, og en felles forståelse av at fellesskapet tjener på det samlet sett.

Men det bør også diskuteres hvorfor den enkelte kommune skal samarbeide i Trondheimsregionen. Det mest åpenbare svaret er nok verdien i å knytte seg til Trondheim som motor, og nærheten til hjernekraftverkene NTNU og SINTEF, men NHO-sjefen Ole Eirik Almlid presenterte også et annet perspektiv da han la fram NHO sitt kommunebarometer: *«Almlid mener målingen viser hvilke kommuner som kan oppleves som de mest attraktive for næringslivet. Han mener målingen viser at kommuner som ligger i randsonen til de store kommunene, og som definerer seg inn i storbyregionen framfor å vende blikket mot distriktskommuner i stedet, har en tendens til å score bra.»*

Trondheimsregionen jobber pr i dag med disse konkrete saksområdene:

- Strategisk næringsutvikling.
- Interkommunal arealplanlegging inkl statistikk/prognoser/kart (IKAP).
- Profilerings/kommunikasjon/attraktiv region.
- Ledelse/samarbeid/interessepolitikk.

Budsjettet har i perioden 2015-2019 ligget på mellom kr 13-10 mill i året, med en intensjon om å ligge på ca. kr 10 mill framover. Finansieringen kommer fra kommunale egenandeler, fylkeskommunale næringsfond, midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og av og til innsøkte midler. De kommunale egenandelene ble justert i 2019 og 2020, for første gang siden 2010.

Strategisk næringsutvikling

Strategisk næringsplan (SNP) legger rammene for arbeidet. Disse fem hovedmålene har vært styrende:

- Trondheimsregionen skal være best på å utvikle eksisterende og starte nye bedrifter i samspill med forsknings- og utviklingsmiljøene.
- Trondheimsregionen skal ha de mest næringsfremmende politikerne og kommuneadministrasjonene i Norge.
- Trondheimsregionen skal være området i Norge hvor det er lettest å utvikle eksisterende og starte nye bedrifter.
- I 2025 skal Trondheimsregionen ha 1.000 teknologiselskaper med 20.000 ansatte.
- Trondheimsregionen skal være den mest attraktive storbyregionen i Norge.

Det er nå vedtatt å lage en ny SNP, med vedtak i desember 2020. Næringsutviklingsarbeidet er tuftet på et veldig tett samarbeid med næringslivet gjennom Næringsforeningen i Trondheimsregionen, og med NTNU og SINTEF. Arbeidet tar sikte på å supplere hva den enkelte kommune gjør innen feltet, og ta tak i den enkelte kommune ikke greier å gjøre på egen hånd. Ett perspektiv på nytten av å samarbeide om næringsutvikling kom fram i en rapport fra Onsager, bestilt av Innovasjon Norge:

- Styrket næringsutvikling krever i økende grad bedre skreddersydd og koordinert politikk og virkemidler på regionalt nivå.
- Funksjonelle regioner (eks. bo- og arbeidsmarkedsregioner) er ofte best egnet; fylkeskommunene er for store og kommunene for små (geografisk og funksjonelt) for oppgaven.
- Det forutsetter at kommunene tar ledelses- og samstyringsansvaret

Interkommunal arealplanlegging (IKAP)

er det andre hovedsamarbeidsområdet i Trondheimsregionen. Vi er en tett sammenvevd bo- og arbeidsmarkedsregion, der arealbruken i den enkelte kommunen påvirker arealbruken i de andre kommunene. Pendlertallene viser i hvor stor grad kommunene våre danner et felles marked:

	Pendlere til Trondheim i 2000	Andel av sysselsatt i 2000	Pendlere til Trondheim i 2018	Andel av sysselsatt i 2018
Klæbu	1560	58,5%	1976	63,5%
Malvik	3299	56,9%	4118	58,1%
Skaun	1222	43,0%	1976	46,4%
Melhus	2921	42,9%	3939	46,9%

Stjørdal	1421	15,1%	2466	20,9%
Orkdal	527	10,6%	1007	16,9%
Indre Fosen	563	11,6%	650	13,5%
Midtre Gauldal	371	13,1%	407	12,1%
Sum	11884		16539	

Fra 2000 har pendling inn til Trondheim økt med 39%, mens pendling ut av Trondheim har økt med 123 % - fra 2088 til 4700.

IKAP har blitt vedtatt i Regionrådet i to omganger som et sett mål, strategier og retningslinjer for klimavennlig areal- og transportplanlegging i Trondheimsregionen. Målene som legges til grunn er:

- Trondheimsregionen skal ha en klimavennlig areal- og transportutvikling.
- Jordbruksarealet skal opprettholdes for å sikre dagens og framtidens matproduksjon.
- Trondheimsregionen skal være en attraktiv region å bo i.
- Trondheimsregionen skal være en attraktiv region å etablere og drive næringsvirksomhet i.

Samferdsel har hele tiden vært et viktig interessepolitisk samarbeidsområde, med et felles samferdselspolitisk fundament som et uttrykk for felles prioriteringer. I den siste 4-års perioden har også Byvekstavtalen vært et viktig samarbeidsområde, og selv om det bare var 4 kommuner som ble med i selve avtaleområdet vil avtalen være viktig for hele området i årene framover.

Det brukes også en god del ressurser innen IKAP til felles statistikk/prognoser, og felles kartportal. Av andre samarbeidsområder innen IKAP kan deponi, offentlig arealbehov fram mot 2040, og strategi for næringsarealutvikling nevnes.

Profilering

Å synliggjøre Trondheim som teknologihovedstad har vært et felles arbeidsområde de siste årene, først og fremst gjennom produksjon av en del videoer med suksesshistorier hentet fra næringsliv og forskning. Filmene kan sees på teknologihovedstaden.no, og kan fritt lastes ned.

I tillegg har det vært samarbeid på flere avgrensede saksområder. Det som det nå er aktuelt å samarbeide mer om er modernisering/digitalisering, klima/miljø/bærekraft, og tilbudet på sykepleiere.

Evaluerings av samarbeidet i Trondheimsregionen.

Ved vedtak av ny samarbeidsavtale er det nyttig å kritisk vurdere samarbeidet. Å delta i et slikt interkommunalt samarbeid må innebære en intensjon om å forplikte seg, og da må man også ta stilling til innholdet og styrken i samarbeidskonstellasjonen. I Trondheimsregionen har de gjeldende vedtektene regulert evaluering:

«§ 7 Forankring

Kommunestyrene behandler en sak om samarbeidet i Trondheimsregionen i slutten av hver valgperiode. Saken med vedtak tas opp av nytt kommunestyre i starten av valgperioden. Ut fra evaluering av perioden skal saken drøfte hva som er de viktigste aktuelle utfordringene regionen står overfor og hvordan arbeidet skal legges opp for å møte disse.»

Evalueringen våren 2019 danner utgangspunkt for denne saken. Den ble gjennomført som en spørreskjemaundersøkelse til ordførerne, rådmenn og de politiske deltakerne i Regionrådet, pluss noen observatører.

Selve evalueringen ble gjennomført etter omtrent samme mal som i 2015. 30 av 38 svarte. Resultatene fra 2015 og 2019 er ganske like, men det har vært noen bevegelser. I 2015 var 17,9% helt enig i at Trondheimsregionen jobbet med de rette oppgavene, mens den hadde steget til 63,3% i 2019. På samme måte var det i 2015 60,7% som var helt enig i at Trondheimsregionen fortsatt skal ha fokus på utviklingsoppgaver og ikke tjenestesamarbeid, den prosentandelen hadde steget til 82,8% i 2019. Det tyder på at vissheten om at Trondheimsregionen jobber med de rette saksområdene har befestet seg ytterligere i siste valgperiode. De konkrete innspillene på saker Trondheimsregionen burde jobbet mer med gjenspeiler godt det som har vært tema i Trondheimsregionen i perioden før evaluering; i 2015 var det bymiljøavtale og bosetting av flyktninger, i 2019 var det jordvern/det grønne skiftet, digitalisering/innovasjon, næring/reiseliv.

Vi ser kun marginale endringer i synet på arbeidet med næringsutvikling og IKAP. Næringsutvikling: Ca 90 % mener arbeidet helt eller delvis fungerer godt. IKAP: 75 % mener det helt eller delvis er godt. med næringsutvikling Det er en rimelig tolkning at IKAP er bra akseptert og befestet blant kommunene, spesielt tatt i betraktning den grunnleggende skepsisen i alle kommuner til at noen utenfor kommunen skal ha meninger om deres arealpolitikk. De skriftlige innspillene dekker hele bredden fra at det bør være mer forpliktende, til at det ikke må innebære noen forpliktelse for den enkelte kommune. Arbeidet med næringsutvikling er mindre konfliktfylt.

Det er innen samferdsel det har vært største endringer mellom 2015-2019. I år sier 46,7% at de er helt enig i at arbeidet med samferdselssaker fungerer godt, mot 14,3% i 2015. Bevegelsen har vært innen gruppen delvis enig, som var på 75% i 2015 og 46,7% i 2019. Noe av grunnen til at samferdselssakene scorer høyest er nok at det har vært et viktig tema i hele perioden, spesielt gjennom Byvekstavtale-forhandlingene. Av skriftlige innspill kan nevnes et ønske om mer fokus på digital samferdsel, og enda mer helhetlig regional tenkning i f.t. godstransport.

Innen profileringsarbeidet har andelen som sier at de er helt enig i at det fungerer godt steget fra 22,2% til 37,9%. 48,3% er delvis enig. Organiseringen av arbeidet: Kort oppsummert er et overveldende flertall enig i dagens representasjon, at antall møter er passende, og at sakene er av passe lengde og gir tilstrekkelig innsikt. Scoren er betraktelig dårligere når det gjelder om man er god nok til å orientere om arbeidet i Trondheimsregionen i egen kommune. Av skriftlige innspill kan nevnes at kommunene bør legge fram TRR-saker som orienteringssaker i formannskapene, at ordfører bør informere jevnlig i kommunestyret, og at daglig leder bør besøke kommunestyrene.

Hvor går veien videre?

Organisering og motivasjon

Alt i alt viser undersøkelsen at Trondheimsregionen er en organisasjon med god oppslutning både når det gjelder arbeidsområder og organisering. Men dette i seg selv gir ikke svar på spørsmålene om potensialet i tilstrekkelig grad er tatt ut, og om ambisjonene er høye nok.

En grunnleggende forutsetning er graden av vilje og evne til regional tenkning. Den demokratiske legitimiteten til representantene i regionrådet er knyttet til at de er valgt som ombud for egen kommune, og det gjør det i utgangspunktet krevende å legge til grunn en regional tenkning utover egen kommune. Det krever en viss grad av raushet.

Næringsutvikling

Til tross for at forutsetningene er til stede er potensialet for næringsutviklingsarbeidet neppe tatt helt ut. Det er varierende forankret i den enkelte kommune. Framover må det jobbes med å klargjøre forskjellen mellom det kommunale næringsarbeidet, som spiller en viktig rolle opp mot arealer/lokaler og kommunal (bygge)saksbehandling, og de oppgavene som den enkelte kommune er for liten til å ta tak i: Kontakten med Fou-miljøene, stimulere og styrke klyngene, styrke nyskappingsarbeidet. Det er viktig at alle kommunene er omforent om følgende: Enhver arbeidsplass skapt i Trondheimsregionen er en potensiell innbygger i de andre kommunene – og det er der inntektene ligger for kommunen.

Næringsrådet har en viktig rolle i næringsarbeidet, og fungerer tilnærmet som et styre for arbeidet. Styrken med det er at det gjør næringsarbeidet i Trondheimsregionen veldig godt forankret på toppledernivå blant de viktigste næringspolitiske aktørene; Næringsforeningen i Trondheimsregionen, de andre næringsforeningene i regionen, NTNU, SINTEF, Innovasjon Norge, Trøndelag fylkeskommune og NHO. Tilbakemeldingene fra de rådmennene som har deltatt er utelukkende positive. Ulempen med denne organiseringen er nok at næringsarbeidet oppleves fjernere blant politikerne i Regionrådet.

Arealpolitikk

I en så tett sammenvevd region som Trondheimsregionen er det åpenbart at mange arealpolitiske spørsmål har konsekvenser utover egen kommune, og uten en viss koordinering kan totaliteten bli uheldig for regionen sett under ett. Gjennom Byvekstavtaleforhandlingene ble det tydeligere for mange kommuner at alternativet står mellom å sikre IKAP-arbeidet tilstrekkelig legitimitet og forankring, og større grad av fylkeskommunal/statlig arealplanlegging. På saksbehandlernivå er det godt samarbeid og stor gjensidig nytte i IKAP-arbeidet.

Profilering

Profileringsarbeidet har en god score i evalueringen, og vi har lyktes godt i å styrke Trondheim og Trondheimsregionen som teknologihovedstad. Samtidig må vi vurdere nye tiltak. Det foregår diskusjoner blant annet innad i Trondheim kommune om å samle profileringsressursene mer enn i dag. Inspirasjon finnes i mange byregioner som bruker byen kraftfullt for å dra studenter/bedrifter/turister til hele regionen, se for eksempel Göteborg & Company eller London & Partners. Hvis noe slikt skal gjøres så vil det være naturlig at det skjer i regi av Trondheimsregionen.

Oppsummert

Det er rimelig å si at Trondheim kommune tenker mer regionalt enn tidligere. Med Trondheim som motor i et samarbeid som Trondheimsregionen, gir det et godt fundament for videre arbeid. Det avspeiles også i det store antallet interkommunale samarbeid Trondheim kommune er involvert i, og som er avgjørende for både tjenesteproduksjon og utvikling for de deltakende kommuner. Det er også interessant at fra 1/1-2020 er det kun Trondheim som ikke er med i flere regionråd.

Evalueringen viser stor oppslutning om at Trondheimsregionen skal jobbe med utviklingsoppgaver og ikke tjenesteproduksjon. I siste periode har Rådmannsforum i større grad enn tidligere vært diskusjonsarena om og ev. hvordan de andre kommunene kan knytte seg til utviklingsprosesser i Trondheim kommune. Eksempler er digital byggesaksbehandling, klimaplanen, digitalisering og modernisering.

Drøftingsdelen startet med å stille spørsmålet om ambisjonene er høye nok. Det må besvares av den enkelte kommune, Trondheimsregionen som organisasjon verken kan eller skal drive fram ambisjonsnivået – kun peke på mulighetene.

Vedlegg

- 1 Samarbeidsavtale - Interkommunalt politisk råd for Trondheimsregionen